

Dante Alighieri

ISTENI SZÍNJÁTÉK, PURGATÓRIUM, 5. ÉNEK

(ELŐ-PURGATÓRIUM, A HEGY 2. TERASZA)
KÉSEI BŰNBÁNÓK: A MEGGYILKOLTAK

	<i>Észreveszik, hogy Dante él</i>	
Az iménti árnyakat hátrahagytam	1	
és elindultam vezetóm nyomában,		
mikor mögöttem, ujjával mutatva,		
az egyik így kiáltott: „Jé! A hátsó,	4	
aki ott megy: nincs tőle balra fény!		
És élő emberként viselkedik!”		
E szavak hallatára odanéztem,	7	
és láttam, hogy mind meglepetve bámul		
rám, rám, mert rajtam megakad a fény.		
„Mi köti le a figyelmedet úgy	10	
– szólt mesterem –, hogy járásod lelassul?!		
Számít-e az, hogy ezek mit susognak?		
Gyere mögöttem, hadd beszéljenek!	13	
Szilárd torony légy, melynek teteje		
nem dől le, bárhogy tépázza a szél;		
mert akiben folyton burjánzanak	16	
a gondolatok, elvéti a célt,		
hisz elfojtja az előzőt az új.”		
Mi mást mondhattam erre, mint: „Jövök!”...?	19	
Ezt mondtam, s arcom olyan színű lett,		
mint akinek épp megbocsátanak.		
	<i>Újabb csapat közeledik</i>	
Közben nem messze előttünk, keresztben	22	
emberek vonultak, s a <i>Miserere</i> -t		
soronként felelgetve énekelték.		

Amikor észrevették, hogy a testem a fénysugarat nem engedi át, az énekükből hosszú, rekedt „Óóó!” lett.	25
Ketten elindultak mint követek, hozzánk futottak s tudakolni kezdték: „Mik vagytok? Kérünk tájékoztatást!”	28
Mire a mesterem: „Nos, menjetek, mondjátok el a megbízóitoknak, hogy neki élő, hús-vér teste van!	31
Ha azért álltak meg (mint gondolom), mert teste árnyékot vet, ez a válasz. Köszöntsék illőn: hasznukra lehet!”	34
<i>A lelkek megrohamozzák Dantét</i>	
Nem láttam égő párát sebesebben az esti eget végigszántani, sem nyári villámokat alkonyatkor, mint ahogy ezek száguldottak vissza; majd fordultak s a többiekkel együtt egész seregben rohantak felénk.	37
„Ezek itt sokan fognak ránk nyomulni – szólt költőm –, s tőled kérnek valamit. Csak menj tovább, és úgy hallgassad őket.”	40
„Ó lélek, ki a boldogság felé abban a testben mész, melyben születted, – kiáltották felém – állj meg kicsit!	43
Nézd: ismerted-e valamelyikünket, hogy róla hírt adhatnál odaát? Hallod, ne menj még! Hé, hová sietsz?	46
Mi itt mind erőszakos véget értünk, s bűnben is éltünk, ám az égi fény a végóránkon megvilágosított, úgyhogy mindent megbánva s megbocsátva távoztunk, megbékélve Istenünkkel; Ő azzal sújt, hogy Őt látni kívánjuk.”	49
Én erre: „Bárhogy nézlek titeket, nem ismerek föl senkit. De ha kértek, ti jó végzetű lelkek, megteszem,	52
	55
	58

amit tudok – a békére ígérem, melyet egy ilyen vezető nyomában a három világban keresve járok.”	61
	<i>Jàcopo del Càssero</i>
„Mi elhisszük neked – felelt az egyik – esküvés nélkül is, hogy megteszed, hacsak valami meg nem akadályoz.	64
Nos, én (hadd kezdjem akkor) arra kérlek, ha látnád azt a tájat, mely Romagna és Károly országa közé esik,	67
légy szíves, kérd meg Fanóban a népet, hogy imádkozzanak az érdekekben, s mehessek megtisztulni bűneimtől.	70
Ott éltem; de a szörnyű sebeket, melyeken át eltávoztam a vérrel, az Antenorok földjén kaptam én,	73
hol úgy hittem: biztonságban vagyok. A D’Este gróf adott parancsot erre: úgy meggyűlött, hogy az már nem jogos.	76
Ha Mira felé kerülök, mikor rajtam ütöttek Oriaco mellett, még ott lennék a lélegzők között.	79
A mocsárba futottam, nád s iszap font be; elestem; s láttam még, ahogy a véremből tócsa keletkezik.”	82
	<i>Buonconte da Montefeltro</i>
Ekkor egy másik szólt: „Nyerjen a vágyad, mely itt a hegyre vonz, teljesülést; segítsd jó szívvel az én vágyamat!	85
Buonconte vagyok, hazám Montefeltro, senki sem gondol rám, Giovanna sem, így lehorgasztott fejjel járok itt.”	88
„Mondd – szóltam –, mely véletlen vagy hatás vitt Campaldinótól oly messzire, hogy sírodat nem találták soha?”	91
„Nos – felelte – Casentino alatt folyik az Archiano; a kolostor fölött, az Apenninekben ered.	94

Ahol e folyó neve megszűnik, odáig mentem el, átszúrt torokkal, vércsíkot húzva, ahogy menekültem.	97
Itt szemem elsötétült, szólni már csak annyit bírtam: »Mária!« Elestem, s a testem magányosan ott maradt.	100
Hallgasd tovább, mert igaz: mondd el otthon! Fölvett az Isten angyala, s az ördög pörölt: »Hé, égi! Minek veszed el?!	103
Egy könnycsepp miatt elszeded előlem azt, ami benne örök! De megállj, a másik résszel én rendelkezem!«	106
Tudod, hogyan gyúlik a levegőben a nedves pára, s lesz vízzé hamar, mikor fölszáll s megcsapja a hideg?	109
Az ördög, ősi rosszakaratához észt társítva, párát s szelet kavart (hisz természettől van rá ereje),	112
és mire véget ért a nap, a völgyet a Pratomagnótól a Nagy Gerincig köddel takarta; sűrű lett az ég is.	115
A terhes lég most vízzé alakult, esőként hullott, és amit a föld nem ivott be, az árkokban rohant,	118
másokkal egyesülve nagy patak lett, s oly gyorsan ment a fő folyó felé, hogy semmi sem tarthatta volna vissza.	121
Kihúlt holttestemet az Archiano az Arnóba sodorta, szétnyitotta a keresztet, melyet a mellemen	124
végző kínomban formáltam karommal; hol partra forgatott, hol a fenékre, míg zsákmányával végképp betakart.»	127
„Ó te, ha visszatértél a világba, és kipihented hosszú utadat – szólt űtána most egy harmadik –,	<i>Pia asszony</i> 130

majd gondolj rám: Pia asszony vagyok! Siena megszült, Maremma megölt; jól tudja ezt, aki jegygyűrűjét nem sokkal korábban ujjamra húzta.”	133 136
--	------------------------

JEGYZETEK

4. Hátsó: Dante.

5. Értsd: nem vet árnyékot a saját bal oldalára. – Utasaink most nyugat felé mennek, ezért a napfény jobb oldalról éri őket.

21. Értsd: elpirultam.

22. Keresztben: vízszintesen a hegy oldalában. Még mindig a 2. teraszon vagyunk, melynek – úgy látszik – van egy magasabb szintje, s ezen halad az új csapat.

23. *Miserere* [mizerére] (lat. 'könyörülj'): az ún. bűnbánati zsoltár (Biblia, Zsoltárok könyve, 50). Az ének kezdete: „Könyörülj rajtam, Istenem, hiszen irgalmas és jóságos vagy.”

36. Hasznukra: Dante majd beszámolhat róluk hozzátartozóiknak, s azok imádkozhatnak értük, hogy hamarabb a Paradicsomba kerüljenek.

37. Égő pára: hullócsillag (azaz meteorit). Igazi mivoltát nem ismerték, úgy vélték, a levegőben lévő „párák” gyulladnak meg.

50. Odaát: az élők világában, hazatérted után.

53. Égi fény: Isten szeretete és kegyelme, mellyel felkínálta nekik, hogy haláluk pillanatában megbánhatják bűneiket, és kérhetik az Ő bocsánatát.

55. Megbocsátva: gyilkosainknak (hiszen mindegyikünket megölték!).

57. Értsd: ilyen vágyat helyezett belénk, mely csak megtisztulásunk révén nyerhet kielégülést.

60. Jó végzetű lelkek: boldogak, mert bűnös életük és erőszakos haláluk ellenére a Paradicsomba fognak kerülni.

63. Három világ: a túlvilág három „országa”.

67. Én: Jäcopo del Cässero, aki Bologna városvezetőjeként szerzett megbecsülést.

68-69. Táj: Ancona vidéke, melyet északon Romagna tartomány, délen a Nápoly-Szicíliai Királyság határolt (ennek trónján 1300-ban Anjou II. Károly ült).

70. Fano: város az Adria partján, Rimini és Ancona között.

72. Értsd: hogy lerövidüljön az itt tétlenül töltött időm.

74. Eltávoztam: a lélek mondja ezt. Úgy tartották, hogy a vérrel együtt a lélek is kifolyik.

75. Antenorok földje: Padova és környéke. A legenda szerint Padovát a trójai Antenor alapította, akire áruházként emlékszik a világ, mert a görögöket beengedte Trójába. (Dante róla nevezte el „Antenorának” a Pokol Kilencedik Könyvében az áruházi övezetét.)

77. Este gróf: VIII. Azzo d'Este (†1308), Ferrara ura, véreskezű uralkodó. Tény, hogy Jacopo előzőleg megsértette őt, de Azzo bosszúja aránytalan volt.

79-80. Mira, Oriaco: községek Padova területén. – Amikor Jacopót 1298-ban meghívták Milánó városvezetőjének, ő igyekezett Azzo ögróf földjét elkerülve, Padova érintésével eljutni Milánóba. Azzo azonban tudomást szerzett utazásáról, és ráküldte bérgyilkosait.

88. Buonconte da Montefeltro: császárság-párti (ghibellin) hadvezér, a campaldinói csatában halt meg (1289), ahol a fiatal Dante az ellenkező (pápaság-párti, guelf) oldalon harcolt. – Buonconte apja, Guido da Montefeltro a Pokolban szenved, mert cinikus tanácsot adott a pápa álnok tervéhez (Pok. 27).

89. Giovanna [dzsovana]: a felesége, aki – tizenegy év elteltével – már nem imádkozik férje lelki üdvéért.

92. Campaldino: síkság Toszkánában, Poppi falu közelében, az Arnótól nem messze.

94. Casentino: hegyes vidék Firenze közelében.

95. Kolostor: Camaldoli híres bencés apátsága, az ún. kamalduli szerzetesség bölcsője.

97. Értsd: ahol beletorkollik a nagyobb folyóba, az Arnóba.

101. A „Mária!” kiáltással Krisztus anyjához s rajta keresztül Istenhez fordult – ezért van itt.

106: Könnyecsepp: a bűnbánat jele (hogy ajkán Mária nevével halt meg).

107. Örök: a lelke.

108. Másik rész: a teste.

114. Értsd: az ördög is tud parancsolni a természet erőinek.

116. Pratomagno [pratomanno] és a Nagy Gerinc (Giogana): két hegyvonulat, a köztük lévő völgyben van a campaldinói síkság, ahol a csata zajlott.

122. Fő folyó: az Arno.

129. Zsákmányával: hordalékával.

134. Pia Sienában született, férjhez ment egy Maremma-beli kisnemeshez, majd rejtélyes körülmények között meghalt. A szóbeszéd szerint a férje ölette meg (kidobatta a vár ablakán), hogy elvehessen egy gazdagabb nőt.